

» est spes. Si enim videt quis, quid sperat? Si autem
 » quod non videmus speramus, per patientiam expecta-
 » mus¹. » In hac ergo patientia Martyres coronabantur;
 desiderabant quæ non videbant, contemnebant quæ fe-
 rebant. In hac spe dicebant: « Quis nos separabit a che-
 » ritate Christi? Tribulatio? an angustia? an persecutio?
 » an fames? an nuditas? an gladius? Quia propter te. »
 Et ubi est propter quem? « Quia propter te, inquit, mor-
 » tificamur tota die. Propter te. » Et tibi est: « Beati
 » qui non viderunt, et crediderunt²? » Ecce ubi est, in
 te est, quia et fides ipsa in te ipso est. An fallit nos
 Apostolus, qui dicit habitare Christum per fidem in
 cordibus nostris³? Modo per fidem, tunc per speciem:
 modo per fidem, quando in via, quando in peregrina-
 tione. « Quando enim sumus in corpore, peregrinamur
 » a Domino: per fidem enim ambulamus, non per spe-
 » ciam⁴. »

IX. Si hoc est fides, quid erit species? Audi quid erit:
 « Ut sit Deus omnia in omnibus⁵. » Quid est: « Omnia? »
 Quidquid hic quærebas, quidquid hic pro magno ha-
 bebas, ipse tibi erit. Quid hic volebas, quid amabas?
 Manducare et bibere? Ipse tibi erit cibus, ipse tibi erit
 potus. Quid hic volebas? Sanitatem corporis fragilem,
 transeuntem? Ipse tibi immortalitas erit. Quid hic quæ-
 rebas? Divitias? Avare, quid enim tibi sufficit, si Deus
 ipse non sufficit? Sed quid amabas? Gloriam, honores?
 Deus tibi erit gloria: cui et modo dicitur: « Gloria mea
 » et exaltans caput meum⁶. » Jam enim exaltavit caput
 meum. Caput nostrum Christus est. Sed quid miraris?
 Quia caput, et cætera membra exaltabuntur; tunc erit
 Deus omnia in omnibus. Hoc modo credimus, hoc modo

¹ Rom. viii, 24, 25, et 35, 36. — ² Joan. xx, 29. — ³ Ephes. iii, 17. —
⁴ 2 Cor. v, 6, 7. — ⁵ 1 Cor. xv, 28. — ⁶ Psal. lxxv, 4.

speramus: cum venerimus, tenebimus; et jam visio erit,
 non fides: cum venerimus, tenebimus; et jam res erit,
 non spes. Caritas quid? numquid et ipsa modo est, et
 tunc non erit? Si amamus credendo et non videndo, quo-
 modo amabimus videndo et tenendo? Ergo caritas erit,
 sed perfecta erit: sicut Apostolus ait: « Fides, spes,
 » caritas, tria hæc; major autem horum caritas¹. »
 Hanc habentes, et in nobis nutrientes, securi illo adju-
 vante perseverantes in eo, dicamus: « Quis nos separabit
 » a caritate Christi? » donec ipse misereatur, ipse per-
 ficiat. « Tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas?
 » an gladius? Quoniam propter te mortificamur tota die,
 » deputati sumus ut oves occisionis. » Et quis supportat?
 quis omnia tolerat? « Sed in his omnibus superamus. »
 Unde? « Per eum qui dilexit nos². Ergo, si Deus pro
 » nobis, quis contra nos³? »

SERMO CLIX⁴.

De verbis eisdem Apostoli, Rom. viii. seu de justifica-
 tione: nec non de verbis Jacobi i. *Omne gaudium
 existimate, fratres mei, cum in tentationes varias
 incideritis, etc.*

I. HESTERNO die de justificatione nostra, quæ nobis
 est a Domino Deo nostro, sermo productus est, minis-
 trantibus nobis, donante illo, audientibus vobis. Et cum

¹ 1 Cor. xiii, 13. — ² Rom. viii, 37. — ³ Ibid. 31. — ⁴ Alias xvii, de
 verbis Apostoli.

simus in hac vita onerati sarcina corruptibilis carnis, non utique sine peccato; « Quia si dixerimus quia peccatum » non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis » non est¹: » justificatos tamen nos esse secundum modum peregrinationis nostræ, viventes ex fide quousque fruamur specie, claruit, quantum arbitror, Charitati Vestræ. Incipitur ergo a fide, ut perveniatur ad speciem: via curritur, patria quæritur. In peregrinatione dicit anima nostra: « Quoniam ante te est omne desiderium meum, » et gemitus meus a te non est absconditus². » In patria vero nullus orandi locus erit, sed tantum laudandi. Quare orandi locus nullus erit? Quia nihil deest. Quod hic creditur, ibi videtur; quod hic speratur, ibi tenetur; quod hic petitur, ibi accipitur. Perfectio tamen in hac vita nonnulla est, ad quam sancti Martyres pervenerunt. Ideoque habet ecclesiastica disciplina, quod fideles noverunt, cum Martyres eo loco recitantur ad altare Dei, ubi non pro ipsis oretur: pro cæteris autem commemoratis defunctis oratur. Injuria est enim, pro Martyre orare, cujus nos debemus orationibus commendari. Certavit enim contra peccatum usque ad sanguinem. Quibusdam vero adhuc imperfectis, et tamen ex parte justificatis, ad Hebræos dicit Apostolus; « Nondum enim usque ad sanguinem pugnastis, adversus peccatum certantes³. » Si ergo illi nondum usque ad sanguinem, procul dubio aliqui usque ad sanguinem. Qui usque ad sanguinem? Utique sancti Martyres; de quibus lectio sancti apostoli Jacobi modo audita est. « Omne gaudium existimate, fratres mei, » cum in tentationes varias incideritis⁴. » Perfectis jam dicitur, qui etiam possunt dicere: « Proba me, Domine, » et tenta me⁵. Scientes, inquit, quia tribulatio patien-

¹ 1 Joan. 1, 8. — ² Psal. xxxvii, 10. — ³ Hebr. xii, 4. Florus ibidem. — ⁴ Jacob, 1, 2. — ⁵ Psal. xxv, 2.

» tiam operatur, patientia autem opus perfectum habet¹. »

II. Amanda est enim justitia; et in hac justitia amanda gradus sunt proficientium. Prius est ut amor justitiæ non præponantur omnia quæ delectant. Ipse est primus gradus. Quid est quod dixi? Ut inter omnia quæ delectant, plus te delectet ipsa justitia: non ut alia non delectent, sed plus ipsa delectet. Delectant enim quædam naturaliter infirmitatem nostram, ut cibus et potus delectant esurientes atque sitientes; ut nos delectat hæc lux, quæ de coelo funditur sole exorto, vel quæ de sideribus et luna fulget, vel quæ in terra accenditur luminibus consolantibus tenebras oculorum: delectat canora vox et suavissima cantilena, delectat odor bonus; delectant etiam tactum nostrum quæcumque pertinent ad carnis aliquam voluptatem. Et hæc omnia, quæ nos delectant in sensibus corporis, aliqua licita sunt. Delectant enim, ut dixi, oculos spectacula ista magnæ naturæ: sed delectant oculos etiam spectacula theatrorum. Hæc licita, illa illicita. Psalmus sacer suaviter cantatus delectat auditum: sed delectant auditum etiam cantica histrionum. Hoc licite, illud illicite. Delectant olfactum flores et aromata, et hæc Dei creatura: delectant olfactum etiam thura in aris dæmoniorum. Hoc licite, illud illicite. Delectat gustum cibus non prohibitus: delectant gustum etiam epulæ sacrilegorum sacrificiorum. Hoc licite, illud illicite. Delectant conjugales amplexus: delectant etiam meretricum. Hoc licite, illud illicite. Videtis ergo, charissimi, esse in istis corporis sensibus licitas et illicitas delectationes. Justitia sic delectet, ut vincat etiam licitas delectationes; et ei delectationi qua licite delectaris, præpone justitiam.

III. Constituamus ante oculos, propter hoc quod dixi, exemplum certaminis. Interrogo utrum ames justitiam:

¹ Jacob. 1, 3.

respondebis, Amo. Quod non responderes veraciter, nisi te aliquatenus delectaret. Non enim amatur, nisi quod delectat. « Delectare in Domino¹, » Scriptura dicit: Dominus autem justitia est. Non enim tibi fingere debes Deum quasi idolum. Invisibilibus similis est Deus; et ea in nobis sunt meliora, quæ sunt invisibilia. Melior est fides quam caro, melior est fides quam aurum, et melior est fides quam argentum, quam pecunia, quam prædia, quam familia, quam divitiæ; et ista omnia videntur, fides non videtur. Cui ergo similiorem putabimus Deum, visibilibus, an invisibilibus? pretiosis, an vilibus? De vilioribus loquar. Habes duos servos, unum deformem corpore, alium pulcherrimum; sed illum deformem fidelem, alterum infidelem. Dic mihi quem plus diligas: et video te amare invisibilia. Quid ergo, quando plus amas servum fidelem, licet corpore deformem, quam pulchrum infidelem, errasti, et foeda pulchris præposuisti? Uti que non: sed pulchriora foedis præposuisti. Contempsisti enim oculos carnis, et erexisti oculos cordis. Interrogasti oculos carnis, et quid tibi renuntiaverunt? Iste pulcher est, ille foedus. Repulisti eos, eorum testimonium reprobasti: erexisti oculos cordis in servum fidelem, et in servum infidelem: istum invenisti foedum carne, illum pulchrum: sed pronuntiasti et dixisti, Quid fide pulchrius? quid infidelitate deformius?

IV. Ergo præ omnibus voluptatibus, hoc est, delectationibus etiam licitis, amanda est justitia. Si enim habes sensus interiores, omnes illi interiores sensus delectantur delectatione justitiæ. Si habes oculos interiores, vide justitiæ lumen: « Quoniam apud te est fons vitæ, et in lumine tuo videbimus lumen. » De illo lumine dicit². Psalmus: « Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in

¹ Psal. xxxvi, 4. — ² Id. xxxv, 10.

» morte⁴. » Item si habes aures interiores, audi justitiam. Tales aures quærebat, qui dicebat: « Qui habet aures » audiendi, audiat². » Si habes olfactum interius, audi Apostolum: « Christi bonus odor sumus Deo in omni » loco³. » Si habes gustatum interius, audi: « Gustate et » videte, quoniam suavis est Dominus⁴. » Si habes tactum interius, audi quid sponsa cantet de sponso: « Sinistra » ejus sub capite meo, et dextera ejus amplectetur me⁵. »

V. Exemplum ergo, ut dicere coeperam, hujus certaminis proponamus. Videamus, fratres mei, quisnam sit; interrogo, et respondeat, quod dicturus sum, utrum sic delectetur justitia, ut eam cæteris ad hos sensus corporis pertinentibus delectationibus anteponat. Ecce delectat te aurum tuum, oculos tuos delectat: metallum est pulchrum, fulgentissimum, delectat. Pulchrum est, non nego: nam si pulchrum negavero, Creatori injuriam facio. Venit ergo tentator, et dicit tibi: Tollo tibi aurum, nisi dixeris pro me falsum testimonium: si autem dixeris, addo tibi. Decertant in te duæ delectationes: modo interrogo te quid præponas, quid te plus delectet, aurum, an veritas; aurum, an verum testimonium? An hoc lucet, et illud non lucet? Fides quæritur in vero testimonio. Aurum lucet, fides non lucet? Erubescere, habeto oculos: quod amabas in servo tuo, redde Domino tuo. Jam dudum enim cum interrogarem de duobus servis tuis, uno deformi fideli, alio pulchro infideli, quem magis diligeres; respondebas mihi juste, et præponebas quod præponendum fuit. Redi in te, quia modo agitur de ipso te. Certe amasti servum fidelem: Dominus tuus indignus est, si te habeat servum fidelem? Et tu servo tuo fideli pro magno quid promittebas? Ut multum diligeres, summum præmium libertatis. Quid magnum promittebas fideli servo tuo? Libertatem

¹ Psal. xii, 4. — ² Luc. viii, 8. — ³ 2 Cor. ii, 15. — ⁴ Psal. xxxiii, 9. — ⁵ Cant. ii, 6.

temporalem. Nonne videmus multos servientes non egen-
tes, et liberos mendicantes? Et exigebas ab eo fidem, cui
promittebas libertatem: nec ei servas fidem, qui tibi pro-
mittit aeternitatem?

VI. Longum est, per singulos corporis sensus excur-
rere: sed quod de oculis dixi, hoc de cæteris intelligite;
et præponite delectationi carnis, delectationem mentis.
Carnem quippe vestram delectant illicitæ voluptates:
mentem vestram delectet invisibilis, pulchra, casta, sancta,
canora, dulcis justitia, ut non ad eam timore cogamini.
Si enim ad eam timore cogimini, nondum delectat. Pec-
care non debes, non timore poenæ, sed amore justitiæ.
Hinc Apostolus dicit: « Humanum dico propter infirmi-
tatem carnis vestræ. Sicut enim exhibuistis membra
vestra servire immunditiæ et iniquitati ad iniquitatem;
sic nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanc-
tificationem¹. » Quid dixi? « Humanum dico: » quod
potestis portare, dico. Quando exhibuistis membra vestra
iniquitati ad flagitia perpetranda, timore adducti estis,
an delectatione invitati? Quid dicitis? Respondete nobis,
quia et qui bene vivitis, male aliquando fortasse vixistis.
Quando peccabatis, delectabamini in peccatis vestris;
timor vos adducebat ad peccandum, an suavitas peccati?
Respondebitis, suavitas. Ad peccatum suavitas adducit,
et ad justitiam timor impingit? Probate vos, inspicite
vos. Tollat aurum qui minatur: suavior est justitia, lu-
cidior est justitia. Non det aurum qui promittit: præpo-
nenda est auro justitia, delectando præponenda est, ful-
gentior est, lucidior est, suavior est, dulcior est. Jam ergo
si quis se probat, et in hoc certamine superavit, audivit
Apostolum dicentem: « Humanum dico propter infirmi-

¹ Rom. vi, 19, et Florus ibidem.

» tatem carnis vestræ. » Sine dubio pepercit infirmitati:
et nescio quid gratius minus idoneis dicere tentavit.

VII. Ecce, inquit, hoc dico quod capere potestis:
Exhibuistis membra vestra deliciis illicitis, peccatorum
suavitate ducti estis, ut illa faceretis; ducat vos ad recta
facta suavitas et dulcedo justitiæ: amate justitiam, quo-
modo amatis iniquitatem. Digna est justitia, quæ a vobis
impetret ut exhibeatis illi, quod exhibuistis iniquitati:
hoc est, Humanum dico, hoc est, quod infirmitas vestra
tolerare adhuc potest. Quid ergo suspendit Apostolus?
quid distulit dicere? Quid distulit, dicam, si potero. Ap-
pende justitiam et iniquitatem: tantum-ne digna est justitia,
quantum digna fuit iniquitas? Sic amanda est ista,
quomodo amata est illa? Absit ut sic, sed et utinam vel
sic. Ergo plus? Plus omnino. In iniquitate secutus es vo-
luptatem, pro justitia tolera dolorem. In injustitia, in-
quam, secutus es delectationem, pro justitia tolera dolo-
rem: hoc est plus. Ecce nescio quis ætatis lubricæ im-
pudicus adolescens, suavitate illiciente injecit oculos in
conjugem alienam, amavit, cupit pervenire; quærit tamen
latere: sic enim amat voluptatem, ut plus timeat dolorem.
Quare quærit latere? Timet apprehendi, ligari, adduci,
includi, produci, torqueri, occidi. Hæc omnia timendo,
in illa appetitione suavitatis suæ latebras quærit: aucu-
patur absentiam mariti, ipsum adiutorem flagitii sui timet
invenire, quia conscio se formidat implicare. Et vidimus
eum suavitate duci: sed suavitas illa non est tanta, ut
vincat etiam timorem et dolorem timoremque poenarum.
Da mihi pulchram justitiam, da mihi fidei pulchritudi-
nem: procedat in medium, ostendat se oculis cordis, inspi-
ret fervorem amatoribus suis. Jam tibi dicitur, frui me
vis? Contemne quidquid te aliud delectat, contemne pro
me. Ecce contempsisti, parum est illi: Humanum est hoc,

propter infirmitatem carnis vestrae. Parum est ut contemnas quidquid te delectabat : contemne quidquid te terrebat ; contemne carceres, contemne vincula, contemne equuleum, contemne tormenta, contemne mortem. Hæc vicisti, me invenisti. In utroque gradu amatores justitiæ vos probate.

VIII. Invenimus forsitan aliquos qui præponant justitiæ delectationem voluptatibus et delectationi corporis sui : qui autem pro illa pœnas, dolores, mortemque contemnat, putas est aliquis in vobis ? Saltem cogitemus, quod profiteri non audemus. Quid cogitamus ? Ubi cogitamus ? Millia Martyrum adjacent oculis nostris, ipsi veri amatores perfectique justitiæ. De illis dictum est : « Omne » gaudium existimate, fratres mei, cum in tentationes varias incideritis ; scientes quod probatio fidei vestrae patientiam operatur ; patientia autem opus perfectum » habet¹. » Quid addi potest, ut opus perfectum habeat ? Amat, ardet, fervet, calcatur omnia quæ delectant, et transit : venit ad aspera, horrenda, truculenta, minantia, calcatur, frangitur, et transit. O amare, o ire, o sibi perire, o ad Deum pervenire. « Qui animam suam amat, perdet » illam ; et qui perdiderit animam suam propter me, in » vitam æternam inveniet illam². » Sic armandus est amator justitiæ, sic armandus est amator invisibilis pulchritudinis. « Quæ dico vobis in tenebris, dicite in lumine ; » et quæ in aure auditis, super tecta prædicat³. » Quid est : « Quæ dico vobis in tenebris, dicite in lumine ? » Quæ dico et auditis mente, dicite præsumentes. « Et » quod in aure auditis, super tecta prædicat. » Quid est : « In aure auditis ? » In secreto auditis ; quia profiteri et confiteri adhuc timetis. Quid est ergo : « Super tecta prædicat ? » Domus vestrae, corpora vestra ; domus vestrae,

¹ Jacob. 1, 2-4. — ² Matth. x, 39. — ³ Ibid. 27.

carnes vestrae. Ascende in tectum, calca carnem, et prædica verbum.

IX. Sed prius, fratres mei, plangite quod eratis, ut quod nondum estis, esse possitis. Hoc quod loquor magnum est. Et unde nobis magnum ? Summum est, perfectum est, optimum est : unde nobis ? Audite unde nobis : « Omne datum optimum et omne donum perfectum de » sursum est, descendens a Patre luminum, apud quem » non est transmutatio, nec momenti obumbratio¹. » Inde est quod habemus bonum, inde est quod nondum habemus. Non habetis ? « Petite, et accipietis. Si vos, ait » Salvator, si vos cum sitis mali nostis bona data dare » filiis vestris, quanto magis Pater vester cœlestis dabit » bona petentibus se² ? » Examinet se ergo omnis homo, et quidquid in se boni invenerit, quod pertineat ad justificationem nostram, agat gratias illi qui dedit, et agendo gratias illi qui dedit, ab illo petat et quod nondum dedit. Non enim tu in accipiendo proficis, et ille in dando deficit. Quantumlibet capaces fauces, capacem ventrem afferas ; fons vincit sitientem.

SERMO CLX³.

De verbis Apostoli, 1 Cor. 1. *Qui gloriatur, in Domino gloriatur.* Et de versu Psalmi LXX. *In tua justitia erue me, et exime me.*

I. ADMONITI ab Apostolo sumus, ut « Qui gloriatur,

¹ Jacob. 1, 17. — ² Matth. vii, 7 et 11. — ³ Alias XI, inter editos ex Carthusiâ MSS.